

გათავადრო ხალიფრაფურთ ქერნალი

კვირა, 8 მაისი   ფ ა ს ი
№ 19 — 1916   10 კ.

წელიწადი
მ ე ო თ ხ ე

მიიღება ხალის მოძრა 1916 წ. შუა.
თეატრი და ცხოვრება
 წელიწადი მეოთხე. (ის. №-4 გვ.)

ი.რ. ევდოშვილის სოვნას

ქაშა ჩამოჰკრა გლოვის ზარს, — შედგა სიცოცხლის დენანი...
 აღსრულდა! ხსოვნას მიეცა აზრთა და გულის ენებანი...
 ბედის საზღვართან დაიმსხვრა თავგანწირული შგრანი,
 ტიალ სივრცეში ტიელად ისმის მის კენჭსათ ბგერანი...
 ქაშა ჩამოჰკრა გლოვის ზარს, ზარი ყრუ სევდით გრიალებს.
 ბოროტი სული ზეიმობს... წრფელი ცრემლები წკრიალებს,
 სინათლის დროშა დაიხა, ბნელის ალაში ფრიალებს...

მიშ-ელი

† მგობანი ი.რ. ევდოშვილი
 (1873 — 1916)

ი.რ. ევდოშვილს

გული გაკაჟდა, გაკაჟდა გული, —
 დღეს მისთვისა ვარ დადუმებული...
 როს ჩემი ერი სტრას, იკრემლება,
 როცა სამშობლო ცრემლში იხრწნება, —
 მე ჩუმად ვგლოვობ დადუმებული...
 ამდინ ვაეპით გაკაჟდა გული!..

ვეფხო-ფშაველი

(ეს ნაშრომი დაბეჭდილია თბილისში "ქართული" გამომცემლობის მიერ)

ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“
მწუხარებით აუწყებს საზოგადოებას, რომ 2 მაისს დილით 4 ს.
თბილისში გარდაიცვალა

გგოსანნი იროდიონ ევლოშვილი

დღის, 8 მაისს, დაიკრძალება დიდუბეში.

№ 19

რედაქციის განცხადება

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ. კალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ ს სტამბაში ყოველ ჟამს. ხელ-მოუწერილი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერიები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანი“ ს სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41. მისამართი: Тифлисть, Ред. „Театри да Цховრება“ Иос Имедашвили.

წლიურად 5 მ. კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ ს სტამბაში ყოველ ჟამს.

№ 19

კვირა, 8 მაისი

1916 წ.

8 მაისი

გაწყვეტილი სიმი

ი.რ. ველოშვილი

აჰა, ადამიანა, რომლის თითქმის მთელი სიცოცხლე ხორციელი და სულიერი წამება იყო...

და მაინც ქედს არ უხრიდა ჩაჩხუკუდმართ ამ ჩვენს დრამას: სამარის კარამდე შეუდრეკელად მისწრაფოდა წინ, საუკეთესო მომავლისაკენ, და

ხალხში უმღლეს აზრებს აღვივებდა... მღლიერი სამშობლო დღეს მისს ცხედაჩს დიდუბეში სამარეს მიაბარებს, ხოლო მისი სულის შემოქმედებას კი სახელმძღვანელოდ გულს ჩაიხუტებს...

ქართველი დემოკრატიის ვალია, მოწიწებით მუხლი მოიდრიკოს ჩისი კუბოს წინაშე და მადლობა უძღვნას.

დღეს გვეწვევა ძვირფასი ჩვენი დროის სასტუმარი სცენო ხელოვნების დიდი ქურუმი, ალ. ივ. სუმბათაშვილი, რომელმაც მთელი ქართველის შორეული წარსული და აწმყო მისწრაფებანი ნაირფერ უკვდავ-უქანობთა-იგულად შექონა და „ალატი“-ს სახელით დაცემულ სამშობლოს ზედსადგენად მოუძღვნა.

მშვიდობა მოსვლასა მისსა!..

ალ. ივ. სუმბათაშვილი

ი რ ო დ ი ო ნ ი

ჯერ კიდევ ნორჩი, ბრძოლის ქარცეხლში გამოუმწვარი მოკრძალებით, მორიდებით ვიდექ ცხოვრების საიდუმლოების წინაშე.

გაუბედაობით, ყოყმანით, გამოუცნობის შიშით შეპყრობილი სულიერ ობლობას განვიციდი, იმედს უიმედობა ებრძოდა, სიხარულს სევდა სძლედა...

ამ დროს მომესმა:

წინ, წინ! შედგათ შევებრძოლოთ ჩაჩხუკუდმართ ამ ჩვენს დრამას, ჭირის ოფელში გავატაროთ სიმართლის და ძმობის დრამა!

უიმედობა დაიკარგა, სევდა გაიფანტა. გულმხიარული, იმედით გარდაქმნილი ყურს ვუგდებდი საამო ხმებს, რომლებიც შვების, ნეტარების სხივებად ეშვებოდნენ ჩემს გულში,— ჩემს ოცნებას სანეტარო სურათს უხატავდნენ და შორს, შორს მიტაცებდნენ.

მე ის არ მენახა, მე მას არ ვიცნობდი. მაგრამ მისმა სიმღერამ გამაცნო, დამახლოვა.

უცნობი, უხილავი შევიყვარდა.

ეს იყო იროდიონი.

და როდესაც მე ის პირველთ ვიხილე, ისე შევხვდი, როგორც დიდხინის ნაცნობს; დიდხინიდან მეგობარს, ძვირფასს, საყვარელ მეგობარს და ეს სიყვარული აღარ გაწყვეტილა:

მან თან ჩაიტანა ჩემი სიყვარული.

მეც თან ჩავიტან იროდიონის სიყვარულს.

შიდილება იროდიონი ვერც ილიას ამოვუყენოთ გვერდში, ვერც აკაკის, ვერც ვაჟას; მაგრამ ის მუდამ საყვარელი, მუდამ მიმზიდველი, მუდამ მომჯადოებელი ექნება მისთვის, ვინც იბრძვის, ვინც წინ მიისწრაფის, იქ--

„სად ქაჩიშხაღი დაქვამუის უფსკრულს“:

იროდიონი, მხიარული და სველიანი, იროდიონი ხან წყნარი და ტბილი, ხან გაფთრებული, ნაღველით და ბრაზით სავსე, იროდიონი მუდამ მოუსვენარი და მებრძოლი, იროდიონი მუდამ ღიმილიანი და ცრემლიანი, იროდიონი, რომელსაც ერთი ხელით იმედი შოაქვს და მეორეთი მომავლის დროშა, იროდიონი, რომლის პატიოსანი, კეთილშობილი გული სიკვდილის კართანაც კი ტანჯული მოძმისათვის ძგერდა—ეს ხომ სულია დღევანდელი საქართველოსი, ტანჯული, წამებული და წამებაში კიდევ უფრო მშვენიერი, უფრო ლამაზი სული!

საქართველოც ხომ იროდიონივით იბრძვის და უკეთეს მომავალს ეძებს!

და ისე მოგვადე, ვერ მოგვისგენო!

მართლაც ისე მოკვდა!

იროდიონი არ იცნობდა მოსვენებას; მოსვენება არ იცნობდა იროდიონს.

მისი სიცოცხლე მოკლე იყო, მაგრამ გრძელი: უმეტესობა ასი წლის სიცოცხლით ვერ განიცდის მას, რაც იროდიონის სულმა მისი სხეულის ხანმოკლე სიცოცხლეში განიცადა.

ტაღლათ ფაფარზე გამოზდიდვარ,

არ ვარ ჩვეული მე მოსვენებას.

იროდიონი მთელი თავისი სიცოცხლე ზღვის ტალღა იყო, ტალღა—ხან ნაზათ მოლივლივე; უფრო ხშირათ კი გაშმაგებული, ბრძოლის წყურვილით აბობოქრებული.

ამიტომაც აბარებს ის თვისი ჩანგის კუბოს ზღვის ტალღებს:

თქვენ გადმოგიგებთ კუბოს ჩანგისას,

თქვენ ერთად ერთი ივნობთ მეგობარს,

ივნობთ თავისად სულს მეგობრისას.

ნაპერწყალი ვარ შედგარ მესას,

მათ უმღეროდა ქებათა ქებას,

იროდიონი ნაპერწყალი იყო; ის ზოგსა სწავდა, ზოგს ათბობდა, ზოგსა ჰკლავდა, ზოგს აცოცხლებდა, ზოგს გულს უგმირავდა, ზოგს კი იმედის სსივებით ეფინებოდა.

იროდიონის მოუსვენარი, მებრძოლი სული მუდამ ეძებდა...

ეძებდა სიმათლეს, ეძებდა ქეშმარიტებას, ეძებდა ტანჯულთა და ტვირთ მძიმეთა აღთქმის ქვეყანას.

კიდევ ეძებდა თავის სამშობლოს ..

და ჰპოვა ის—იუდასაგან გაყიდული, და როდესაც მისი გაყიდული სამშობლო იუდას დასთრგუნავს, იროდიონს თავის საპატიო, რჩეულ შვილთა შორის ძეგლს აღმართავს და ზედ წითელ ასოებით აღბეჭდავს:

აი ძე ჩემი, რომელიც მე განსაკუთრებით შევიყვარეო.

ივ. გომართელი

ირ. ევდოშვილი 1900—1905 წლებში

წამებულთა წამებული

† იროდიონ ევდოშვილი

წინ, წინ გ სწით, მეგობრებო, ნუ შედრკება თქვენი გული,— დე, მკერდს სისხლის დადი აჩნდი, და შუბლს ოფლის ნაკადული!..

ასეთ გმირულ სიტყვებით მოუწოდა მამუროს ბანაკს იმან, რომელმაც თვისი სიკვდილით გასულ ორშაბათს, 2 მაისს, კიდევ ერთხელ ააკენეს ჩვენი წამებული სამშობლო...

ვისაც ქართველი დემოკრატიის გამოფხიზლება, დაფაგდება და წელში გამართვა—უკეთესი მერმისისათვის ბრძოლა რადმე მიანჩია, ის

ტერდს ვერ აუხვევს დღეს კუბოში მდებარე წა-
მუბუღთათვის წამებუდი მგოსნის, იროდიონ ევ-
ლოშვილის სახელს. .

ის ხომ მშრომელი ხალხის გამოფხიხლების
მედროშე იყო—ამაყი, შეუღრქეკელი: დაუღებ-
რი...

მიუძღვდა მშრომელთა რაზმს და თან წარბ-
შეუხრელად შესძახებდა:

და მიდიოდა წინ!..

დაუღებარი ადამიანი დაუღრმელმა ცხო-
ვრებაში ვერ მოხარა, მაგრამ წელში კი გასწე-
ვიტა!..

მუშათა მოძრაობის ჩამიხუში არც კი ისმო-
და, რომ იროდიონმა, თითქო ადლო აიღოყო, ბრძოლის
ჭანგზე მომართა ჩანგი და საუკუნოე-
ბით მონად ქმნილ შრომის შვილთ ბრძოლად
მოუწოდა...

მოძრაობა გაჩაღდა... და იროდიონი არა თუ
მარტო კალმით, ლექსითა წუხებით, არამედ საქმიან
ხალხში ჩაერია, მოძრაობაში ჩაება და მუშათა
ზირველ რაზმებში—სტრიალ-დემოკრატიაში—

„ამაყად მღვობი და გულზევილი“

თავისი ცუცხლფერანი სიტყვით თანამოძმეთ ად-
თქმის ქვეყნიკენ მიუძღვდა...

მოძრაობა მიხელდა... მგოსნ-მებრძოლმა
თითქო თავის თავის ცუცხლფერობა დაინახაო,
პროგრამულ მოლაქებობას თავი დააღწია და მშო-
ბელი ერის—მოთელი სამშობლოს გულისთქმათა
გამომთქმელად შეიქმნა...

და სამარეს კარმდე არ შეუწევტია მოთქ-
მა-მოწოდება!..

ცხოვრება მისი გაუნელებელი წამება იყო,
ის იყო უკანასკნელი ოცეული წლის ქართული
დემოკრატის წარმოშობის, აღზრდისა და მის
საუკეთესო იდეალთა გამოხატულება!..

და ამითი იგი ჩვენის ქვეყნის უაგდავთა
შოკის ჩაირიცხა!..

ცხოვრებამ ასეა შხამი-სამსალა და იგი
სასკებით ჩვენის ქვეყნისა და დემოკრატის
მტარვალთა გულისაგმირვად გაღმობილა!..

ირ. ევლოშვილი 1908—1910 წ.

გულხელი დაიკრია მგოსანმა, მაგრამ მი-
სი ჩანგის სიმები კიდევ დიდხანს იწვრიალებს
და ძილში შეოფთ წინ, წინ სხუდელად მოუწო-
დებს...

ვინ იყო იგი?

იროდიონი ქიზიყელი იყო, სოფლის მთავ-
რის ისაკ ხოსიტაშვილის შვილი, დაიბადა სოფ.
ბოდბისხევიში, სიღნაღ. მახ, 1873 წ. ევლო-
შვილად იწოდა დედის სახსოვრად, რომელსაც
ევლო (ევლოკიმი) ერქვა. სწავლა ძამი დაწვები-
ნა, ზირველ დაწვებითი სწავლა მიიღო სიღნაღის
საქალაქო სასწავლებელში, 1887 წელს თე-
ლავის სასულიერო სასწავლებელში მიაბარეს,
სადაც კურსი გაათავა 1891 წელს და იმევე
დროს თბ. სას. სემინარიაში შევიდა, მაგრამ
კურსი ვერ დაასრულა: შესამე კლასიდან დაით-
ხოვეს ნებადაუთველ წიგნების კითხვის გამო.
1899 წ. „ვოლნეობრედელიაიუმნად“ შევიდა.
შემდეგ წელს პრპორიკობა მიიღო და სამსახუ-
რიდანაც გამოვიდა.

მწერლობის სიევაწყლი მატარობიდანვე გა-
ღვიდა გულში და გატარებით დაეწაფა სამშობ-
ლო მწერლობას,—(სხვათა შორის მასზე დიდი
გაკლენა მთახდინა „ნობათში“ ამკითხულმა მო-
თხრობა-ლექსებმა). მწერლობა სემინარიაშივე და-
იწო და 1899 წ. „გვაღში“ დაბეჭდა თავისი
პირველი ლექსი „გუბე“, რომელიც თითქმის
ქვეყნთხელთ დაუღო მისი ზირველი ხანის სემ-
წერლო მიმართულებას.

ამის შემდეგ თანამშრომლობდა სხვა და სხვა ჟურნალ-გაზეთებში—სწერდა ლექსებს, ფელეტონებს (რიგოლეტოს და სხ. ფსევდონიმით) და სხ. 1897 წ. ბაქაში მისახურებდა „ნობელის კანტორაში“, შემდეგ მახსანის დეპოში. დასაწყობით 1899 წ. „ივერიის“ რედაქციაში დაიწყო მუდმივი თანამშრომლობა და ამავე ხანებში ქართულ სტენოგრაფიულ სტადა ბედი, — ვგანებ კასიოს რელი შესრულა, ქებითაც მოიხსენიეს, მაგრამ მალე დარწმუნდა, რომ მისი მოწოდება სტენა არ იყო.

„კვალის“ გამოცემას რომ ნოე ჟორდანიას ჩაუდგას სათავეში, იმდროინდელი „კვალის“ მუდმივი თანამშრომელი შეიქმნა, შემდეგ (1900—1903) თითქმის „კვალის“ ერთადერთი ხელმძღვანელი. „დემოკრატიული პოეზიის“, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ამ დროიდან დაუღო საფუძველი.

რუს-იაპონიის ომის დროს, 1894 წ. სამსახურში გაიწვიეს, მაგრამ 1905 წ. ისევ გამოვიდა.

1908 წ. საადგილ-მამულად ბანკში მისახურებდა, 1909 წ. დაიჭირეს, ათი თვე შეტყვის ციხეში იმყოფეს და შემდეგ ვოლოკის გუბერნიაში გადასახლეს, ქ. სელენგინსკოვოში, ავღ-შეოფობის გამო ასტრახანს გადაიყვანეს, ქ. ჩოტინიაში. 1913 წ. სამშობლოში დაბრუნდა, უკვე ჯანგაბრები, დასნეულებული. ქართველმა საზოგადოებამ ბეჭითი ურთოდება მიაქცია და შესაფერად მზრუნველობაც აღმოუჩინა, მაგრამ საზარელ სენს—ჭლექს ვეღარ გამოსტატეს ხელიდან: სოხუმიდამ თბილისს დაბრუნებული გარდაიცვალა 2 მაისს, დღის 4 ს. დარჩა შეუღლე და ოთხი წვრილი შვილი—ერთი ვაჟი და სამი ქალი, თითქმის ყოველგვარ სასხარს მოკლებული.

მეოთხედი დიდი გაჭირვება გამოიარა სიმშალ-სიცივე, დევნა-შევიწროვება თითქმის მისი განუურელი შეკობრები იყვნ და ამიტომაც არის, რომ თითქმის ყველა თავის ლექსში ბედარულთა კერას დასტრიალებს თავს.

მისი „ლექსები და პოემები“. ჰარველად გამოსტეს 1896 წ. იოსებ იმედაშვილმა და ს. ჭელიძემ, მეორედ—გ. წულუკაძემ—1903 წ., მესამედ—ასლან კალანდიაძემ—1905 წ., მეოთხედ—1916 წ.

ლექსებისა და პოემების გარდა, დაწერილი აქვს სავსაწილო და სხვა მოთხრობები, უმთავრესად დარბ-დატაკთა ცხოვრებიდან, ერთი პიესა „ჭრელი სუფრა“, კადმოთარგმნილი — „შრომის ლუკმა“ და სხ. ცალკე-ცალკე გამოცემულია რამდენიმე მოთხრობა.

ირ. ევდოშვილის ლექსები ვრცლად გარჩეულია იმ. ვანთაკავას მიერ შურ. „განათლებასში“

რას უმღეროდა ირ. ევდოშვილი?

ევდოშვილის ლირიკის მთავარი მიზანი იყო „უკუღმართ დროსთან ბრძოლა და ბრძოლა“, მშრომელთა გამოფხიზლება:

„სხვისთვის ქსოვ ფარხს,
შენ კი გრჩება კანკისა ძველს,
ასე რად ჭხდება?—

ჭკითხე მაინც შენს თავს ერთხელა?!

გადასძახა შრომის შვილებს. მას აბრაზებდა ცხოვრების სუფრის უსამართლოდ გაშლა: ერთის მხრით ნებიერთა განცხრომა, მწავრელთა სიცილ-ხარხარი, მეორე მხრით—მშრომელთა და ჩაგრულთა სევდა-ვარამი, სარჩობელა და ბორკილთ ჩხარუნი.

„მე ჩემს გარშემო მომესმის გუნესა,
მაშვრალი საღხი ტვირთ ქვეშა გმინავს,
მათი ვაება... უსამართლობა
ვითა ისარი გულსა მიგმიარავს“...

გვითხრა მეოსანმა და ამ „მაშვრალი ხალხის“ ზეღისადგენად მომართა ქნარი.

ასე იყო მოძრაობამდე, ხოლო შემდეგ, როდესაც დარწმუნდა, რომ ჩვენ სხვისთვის ვიყავით, ჩვენთვის არავინ, ჩვენ „ჰალა ჰალას ვიძახდით, სხვები კი მწყერს იქერდენ“, როდესაც დარწმუნდა, რომ ჩვენი სამშობლო ფეხქვეშ იტელებოდა, რომ ჩვენს მამულში „სისხლი ქართველისა, მიწა კი სხვისა“, როცა დარწმუნდა, რომ ჩვენს „გარშემო

სხვები ღაღობენ, მართავენ ღსენას,
თავისი ერის ბედნიერებას

სძღვნიან სიყვარულს და აღმაფრენას“, ჩვენ კი ჩვენივე ქვეყნის გერად ვართ მიჩნეული, სირცხვილის აღმა შუბლს გადაჭკრა და მამულიშვილურ ჰანგზე დაიწყო მღერა...

პირად მისწრაფებთა გამოთქმა, ცხოვრების ვარე ხეტილი, ახელოვნება ხელოვნ-

ნებისთვის», მას არაფრად მიაჩნდა: მას ცხოვრების სინამდვილეში მაგრად ედგა ფეხი და ყველასათვის გასაგები ენითა და მხატვრული ფერადებით ჩვენი ერის დაწინაურებას უწყობდა ხელს. როგორც დემოკრატიულ იდეებს განმავრცელებელმა მწერალმა, ჩვენს მწერლობაში ღრმა კვალი გაავლო და საპატიო სახელიც მოიხვეჭა.

მას, ორგინალურ ნაწარმოებთა გარდა, უცხო მწერალთა ნაწარმოებშიც აქვს გადმოღებული ამავე მიმართულებისა, რითაც ქართული მწერლობა წინ წასწია. მისი ზოგიერთი ნაწარმოები რუსულსა და სომხურ ენებზეა გადაღებული. ხანდისხან თვითონაც სწერდა რუსულს ენაზე ფელეტონებს.

ჩვენებურმა პარტიულმა შეუწყნარებლობამ მგოსანს არა ნაკლები შხამი-სამსჯაღ შეესვა... წინად მუშათა პარტიის მიერ ხელის ხელსაგომანებელად მიჩნეული მგოსანი-მქადაგებელი, ბოლო ხანებში „ძირს დაანარცხეს“, ვითომ გარისხეს..

მოგე დრო, ქართველი მუშა ხალხი გათვითცნობიერდება და მაშინ დაინახავს, როგორ სცდებოდნენ ისინი, ვინც მგოსან-მქადაგებელს ტალახს ესროდნენ... ევლოშვილი უმთავრესად ქართველი დემოკრატიის მგოსანი-მქადაგებელი იყო და ასეთადაც დარჩება..

ჩვენი ნატვრაა, ქართველი მუშა ხალხი არა მხოლოდ გარეგნულად, სულიერადაც მალე გაზრდილიყოს და, თავისი მოყვარული მგოსანის იდეალთა განხორციელებას მტკიცედ შესდგომოდეს..

და მისი სულიც—იროდიონის წამებული სულიც—მხოლოდ მაშინ განისვენებს მშვიდათ!..

იოსებ არჩმათიელი

მუხის ნაამბობი

ას წლოვანი მუხა მეტად დაღვრემილი იყო, როცა ბინდისას მაზედ ბულბული შემოჯდა და თავისებურად დაუსტვინა. მგალობელი მარგალიტებივით აზნედა და სკრიდა თავის ქახქახა ხმას. არე-მარე გაცოცხლდა, ფოთლებმა შრიალი მორათეს და მუხამაც ამოიკვნესა.

მსახიობქალი ო. მ. ოლექო, პოლკოვნიკ მიხეილ მირზაშვილის ასული.

1904 წ. მოსკოვის ღრამ. კურსებზე შევიდა, კურსის დამთავრების შემდეგ რუსეთისა და ციმბირის სხვადასხვა ქალაქებში იმსახურა და დიდი სახელი მოიხვეჭა. მოსკოვის არტისტებმა აირჩიეს დღევანდელ რუსეთის სცენის მოღვაწეთა ყრილობაზე დასასწრებლად. სამშობლო ენის გარდა, იცის ფრანგული, ინგლისური და სხ. ენები.

— შენ, დაღვრემილო მუხავ, ვანა შეგიძლიან კვნესა? შეიკითხა ბულბული, როცა შესწყვიტა თავისი მომხიბლავი გალობა.

— მე შემძლიან კვნესა? მაშ რისთვის ვარ დაღვრემილი? ბევრსა ჰგონია, რომ მე აქ უგრძობლათ ვდგევარ მარტო ფრინველთა საჯდომათ! ის კი არ იციან, რომ თითოეული ჩემი ფოთილი, თითოეული ჩემი ტოტი და კანის ძაფები გრძობიერებით არიან აღჭურვილი და არც ერთი შემთხვევა არ გამოეპარებათ შეუმჩნევლად. ეჰ, ბევრი რამეს მომსწრე და მოწამე ვარ! მაშ რისთვის ვარ დაღვრემილი!?

— შენ დიდხანს სცოცხლობ ქვეყნად! მითხარი რამე შენგან ნასმენ-ნახული, რომ მეც შენის მოთხრობით მოვმართო ჩანგის სიმები და შესაფერი ჰანგები გადავაფრქვიო არემარეს!

მუხამ ფოთლები შეაშრიალა, თითქო რაღაც დარდი გადიაყარა გულიდანაო, და ბულბულს უბასუხა:

— თუ შენ მაგრე მონდომილი ხარ, გაიგონო ჩემგან რამე, ჯერ წადი და, აი ჩემს გვერდით რომ ახალი საფლავი მოსჩანს, იქ დააპნიე სამგლოვიარო ჰანგები, იქ დაჰკვნესე და ჩემსავით ააკვნესე მიღუმებული ყვავილ-

ნი, ბაღახანი და მცენარენი, მეც ამატირე და და შემდეგ მოდი და მეც გიამბობ იქ დამარხულის ამბავს.

რამდენიმე წუთის შემდეგ მუხა, თითქო კრემლების წმენდით, ემეტყველებოდა ბულბულს.

— ბევრი რამის მომსწრე ვარ, მაგრამ არაფერს ჩემთვის არ დაუჩნევია ისეთი გულსაკლავი დალი, როგორც აი იმ საფლავის პატრონს.

იქ ასამარია მშვენიერი აღაშინი, მშვენიერი ვაჟკაცი ვახტანგი.

სულ ხუთი წელია, რაც ის, რუსეთში სწავლის დასრულების შემდეგ, დაბრუნდა სოფლად და შეირთო აქაური მებატონის ქალი ბაბო, რომელსაც ის-ის იყო ახლად დაესრულებინა გიმნაზია.

გაიხედე მარცხნივ და იქ, სახლის ეზოში, უთუოდ შეამჩნევ შეგებით დაძაძულ ქალს თმა-ქუჩჩა ცქილა ბავშვით — სწორედ ისინი არიან ვახტანგის ცოლი და შვილი.

ეხლა ჩაიხედე, მარჯვნივ რომ სახლი დგას, იმის ეზოში: იქაც დაინახავ მეტისმეტად დამწუხარებულ ახალგაზრდა ქალს, ანიკოს. ის... ის იყო საწყალი ვახტანგის ტრფობის საგანი, ის იყო მისი მწვავე სიყვარული, ის იყო მისი სული და გული.

ისიც მეორე მებატონის ერთად ერთი ქალი იყო, ღამაზი, სათნო და ჯეირანივით ყელმოღერებული.

მე, როგორც ხედავ, ორივე სახლზედ ერთ მანძილზე ვარ დაშორებული.

ღამით, როცა ყველას მიეძინებოდა, აქ ჩემ ქვეშ შეიყრებოდნენ ვახტანგი და ანიკო. მათ სიყვარულს, მათი აღერსობის ცეცხლს ჩემი ძირები და ტანაც გრძნობდა.

შენ მჩხვდები, მგოსანო, რომ ჭეშმარიტ სიყვარულზედ ულამაზესი ორ ახალგაზრდათა შორის არაფერია: ეს ცხოვრების გაზაფხულზედ ახალ მოსული ყვავილია, რომლის ჭკრეტასაც არაფერი სჯობია!

... და მეც მოწამე ვიყავ ამ მშვენიერების განცდისა.

მიაცილებდა ვახტანგი ანიკოს სახლამდის, დაბრუნდებოდა, ჩაიკეტებოდა ჩემ ქვეშ

და გმინავდა, საშინლად გმინავდა...

— მე, ქმარი და მამა, ვალატობ ცოლსაც და შვილსაც. მე მიყვარს ანიკო და იმევე დროს ვეაღერებები ბაბოს და სიკოს! რა ვქნა, ვერ გავეჭეცი გულის ტოკავს! ვერ ვსთმობ ანიკოს, ვერ ვსთმობ ვერც ბაბოს და სიკოს! იმათ შევეჩვიე, შევესისხლბორცე, ისინი ჩემი თვალის ჩინი არიან... მაგრამ ანიკო ჩემი გულია! უგულოთ განა სიცოცხლე შეიძლება? ანიკო ის დამატება ჩემთვის, რაც ჩემს არსებას აკლია. ვაჰმე! ვაჰმე ვერ ვიცოცხლებ ვერც ერთის და ვერც მეორეთა დაკარგვით. მაშინ ჩემი არსება დაირღვევა, დაიფუშება, გაფუჭდება! სინიდისი! ოჰ, სინიდისი! რათ შტანჯავს ის, ჩემში ტრადიციით ჩამოწნილ ჩამოქსოვილი?!

სწუხდა საწყალი ვახტანგი.

მეც ვწუხდი, მისი მაყურებელი.

განა ჩემს ტოტებზე ცოტა სიყვარულის ძაფები გაბმულა? რამდენ ფრინველს გაუმართავს ქორწილი ჩემს ფოთოლთა შორის! მეც მოხარული ვიყავი მათი შეუღლებისა და გულში მაყურულსაც ვუმღერდი ხოლმე, მაგრამ არასოდეს მათი ტანჯვა მე არ მინახავს. თავისუფლად ეაღერებოდნენ გულის სწორს და მოურიდებლათ შეფრთხივდნენ ერთი მეორეს. არც ძლდატანება, არც ჩახვეული გულის თქმა! ოჰ, თურმე რა დიდი საგანძური ყოფილა თავისუფლებას!

ასე ვფიქრობდი შე, ვახტანგის მაყურებელი, და ეს ჩემი ნაფიქრი თითქო გადაედებოდა მასაც.

— „მეო“, განაგრძობდა ის: „ქმილებათა გვირგვინი, მოკლებული ვარ უფლებას, განუსჯელათ შევიყვარო, ვინცა მსურს! განა ბოროტებას ვუშვრები ვისმე, განა თვინიერ წმინდა და მხურვალე გრძნობისა სხვა რამ ანგარება მიმაქვს წმინდა სამსხვერპლოზე? მაშ რაღათ ვიტანჯვი?! არა, ასე ცხოვრება აღარ შეიძლება!.. ბაბო! ანიკო! სიკო!..“ აღრიალდებოდა ბეჩავი.

მუხამ თითქო სული ამოითქვია, ფოთლები შეაშრილა და განაგრძო:

— მოსიყვარულე ბაბოს გულს არ გამოეპარა ვახტანგის და ანიკოს სიყვარული. ხში-

რად გავყურებდი აქედან ცოლქმართა შორის უსიამოვნებას. ბაბო ანჩხლობდა, ვახტანგი კი თავი აღუნული იჯდა, ან გაშმაგებით ბოლოთა-სა სცემდა ეზოში.

ერთ საღამოს თავ-გაწეწილი ბაბო ჩემს-კენ გამოექანა. მისი ანთებული თვალები ცეცხლებსა ჰყრიდენ. ჩემ ქვეშ გაჩერდა და გაბრაზებით დაიწყო ანიკოს სახლისკენ ყურება. ბაგეს იკვნიტდა და პაწაწა მუშტებით იმუქრებოდა.

— მაწინწალა! ქუჩის გოგო! ქმარს მართმევი უნამუსო! უნამუსო!..

დიდხანს იდგა ბაბო გაბრაზებული, ბოლოს რაღაცა ფიქრებმა გაიტაცეს და მოლბა.

— ჩემი ვახტანგი! ჩემი სიკო! წამოიძახა მან ბოლოს და მოდუნებულის ნაბიჯით გასწია თავის სახლისაკენ.

შუალამისას ვახტანგი, ანიკოდან დაბრუნებული, ისევ ჩემ ქვეშ ჩამოჯდა და მომეყრდნო.

კვნესოდა, სწუხდა და იტანჯებოდა. ბოლოს დაეცა პირქვე მიწაზე და დაუწყო კოცნა იმ ადგილს, სადაც ანიკოს მოისვენებდა ხოლმე გვერდით სააღერსოდ.

— ჩემო ბაბო! ჩემო სიკო! წამოიძახა მან და გიჟივით გაიქცა სახლისაკენ.

ახალ გათენებული იყო. მზეს კიდევ არ ამოეყო თავი. გაღვიძებული ბუნება სასიცოცხლო ფერხულში ებმებოდა...

უცებ ვახტანგმა თავის სახლის კარი გამოაღო და ჩემკენ გამოექანა. აჩქარებით მოდიოდა და ხელებს უხეიროდ შლიდა. შევნიშნე, რომ ხელში რაღაცა რკინეული უბრჭვილივდა.

შოვიდა ჩემ ძირში და გაჩერდა.

— ვვლარ ავიტანე ამდენი თქვენი და ჩემი ტანჯვა, ძვირფასო ცოლო და შევილო! ვერც შენს სიყვარულს გავეჭვე, ჩემო სიცოცხლევ ანიკო! აბა შემომხედეთ, როგორ ვიწვი ორ ცეცხლშუა! მე ვლალატობდი ჩემს სინიდისს, მე ვლალატობდი ჩემს გულს... ვერ შევარიგე ერთმანეთს ეს ორი მოპირდაპირე და, ვიცი, არც შემარიგებინებს ცხოვრება!.. მაშ!.. მშვიდობით, ჩემო ძვირფასო! თქვენ ვერ გაიგეთ, რომ ჩემთვის ყველანი ერთი მეორის დამატება იყავით და ვერც ერთს ვერ შეგე-

ლოდი ცალ-ცალკე! ერთით ვსუნთქავდი, მეორეთი ვსაზრდობდი! თქვენ კი გინდოდათ ერთ-ერთის საკუთრება ვყოფილიყავ! ვერ მოვახერხე და სამუდამოთ გეთხოვები ორთავეს.. სამთავეს!..“

მე სულგანაბული ვუსმენდი ახალგაზდა კაცს და თითონაც ვიტანჯებოდი.

უცებ საზარელა გრიალი გაისმა... არემარე ახმაურდა. კვამლია დაფარა ჩემ ქვეშე ყველაფერი.

როცა ნიაგმა გაჰფანტა ბოლი, ვახტანგი უსულოთ ეგდო ჩემს ძირში სისხლით მოსვრილი.

არ გასულა ათი წუთი, რომ ანიკოც და ბაბოც გიჟივით მივარდენ ვახტანგის ცხედარს. აღბათ მოყვარულმა გულეებმა მაშინვე იგრძნეს, თუ რის მომასწავებელი იყო დამბახის ხმა.

ორივე დაურიდებლათ ჩაეკონენ ვახტანგის გვამს და მღუღარე ცრემლებს აფრქვევდენ მას. ერთმანეთის აღარ ერიდებოდათ, თითქო ორივენი გრძნობდენ თანასწორ უფლებიანობას, გრძნობდენ განუზომელ მწუხარებას. აქ მეტოქეობას ადგილი აღარ ქონდა. ორივეს გულში ერთნაირი ბოლმა ტრიალებდა, ორივენი ჰკარგავდენ უძვირფასეს აღმიანს...

განშორების დროს ორივემ შეხედეს ერთმანეთს, მაგრამ არც ერთს და არც მეორეს ერთმანეთისადმი შური და ზიზღი აღარ ემჩინეოდათ... აღბათ ეხლა გააგეს, რომ იმათ მიიყვანეს ვახტანგი საფლავის კარებამდის... გაიგეს, მაგრამ გვიანი იყო.

თუ საღამომობით დღევანდელზედ უფრო აღრე მოფრინდები, შენ თითონ ნახავ, რომ ბაბოც და ანიკოც ყვავილებით ამკობენ ვახტანგის საფლავს და მღუღარე ცრემლებს აფრქვევენ მას. იქვე ჩამოჯდებიან ერთად საფლავის ქვაზე და მწუხარედ შესტკერიან ერთმანეთს. ბოლოს მეგობრულად გამოეთხოვებიან ერთი მეორეს და გასწევენ თავის სახლისაკენ. ქეშმარიტად დიღია ორივეს გულში ვახტანგის სიყვარული!

ასე დაასრულა მუხამ თავისი მოთხრობა და ბულბულიც დიდ გაკვირებას მიეცა.

განა თითონ მუხას კი არ უკვირდა თავისი მოთხრობილი ამბავი?!

თავ. კ. ნ. აფხაზი

სხვა და სხვა

მეფის ნაცვალი
დიდი მ. ი. უ. ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე
საერთო თათბირის მოწვევის გამო

მ რ მ ბ ა

რამდენი ხანია, ჩვენი ქვეყანა ერობას ნატრობს; ერობის საკითხი რამდენჯერმე წამოაყენა ჩვენში თვითონ მთავრობამ და მანვე წაიღო უკან.

დღეს ამ კითხვამ ხელახლა წამოიჭრა თავი და გამოიწვია კამათი როგორც მწერლობაში, ისე საზოგადოებაში. პრინციპი, მიზანი ერობისა საზოგადოთ ასეთია: ადგილობრივი მცხოვრებლები მაგალითათ ერთი რომელიმე მზრა თვითონ უნდა განაგებდეს და აწარმოებდეს თავის ეკონომიური ხასიათის საქმეებს. ის ხელს უწყობს ვაჭრობა-მრეწველობისა და მეურნეობის განვითარებას, გაჰყავს გზები, სარწყავი არხები, აარსებს საავადმყოფოებს, სხვა და სხვა ტიპის საშეურნეო, სახელოსნო სასწავლებლებს და სხვ. ამისათვის ჰკრებს საეროობო გადასახადს და ხარჯავს მას ადგილობრივი საქიროებისათვის.

ხალხის ეკონომიური ცხოვრების წარმატებისათვის რომ ერობა სასარგებლოა, ეს ცხადია; მაშასადამე ერობა საქიროა და სასურველი ყველგან.

საკამათო თვითონ ერობა კი არ არის, არამედ ერობის ტიპი, მისი შემადგენლობა.

რაკი ერობა განაგებს მაგალითათ შორაპნის მაზრის ეკონომიურ საქმეებს, ამ საქმეების წინ წასაძღოლათ ერობა მცხოვრებლებში ჰკრებს ფულს და თვითონ ჰხარჯავს, ცხადია, შორაპნის მაზრის მთელი მცხოვრებლები: გლეხი, აზნაური, თავადი, ერის კაცი და მღვდელი—ყველა ერთნაირათ უნდა შედიოდეს ამ ერობაში და ყველა თანასწორის უფლებით სარგებლობდეს.

ამას შოითხზოვს სამართლიანობა და საქმის სარგებლობა.

სინამდვილე კი სრულეობით სხვას გვეუბნება. რუსეთში ერობა დაშტეიდა 1864 წ. მას შემდეგ მთავრობამ დაუწყო ამ ერობას მაკრატლით შესწორება, ჩამოაცალა, რისი ჩამოცლაც კი შეიძლებოდა და დღეს არსებობს 1890 წლის ერობა.

ამ კანონით ერობა არის ვიწრო წოდებრივი, ერობის მთელი საქმეები, მთელი მართვა-გამგეობა არის თავად-აზნაურობის ხელში, გლეხობისა კი შიგ მხოლოდ ნასახია. დღევანდელ ერობაში დემოკრატია განდევნილია, სამაგიეროთ გაბატონებულია არისტოკრატია.

ამ ტიპის ერობას თხოულობენ ჩვენშიაც და აშკარაც არის, სხვანაირ ერობას მთავრობა ჩვენ არ მოგვცემს; დღევანდელს პირობებში ხალხს არ შეუძლია თავისი საკუთარი, დემოკრატული ერობა მოიპოვოს.

მაშ რა უნდა ვქნათ?

ს ა ე რ ო ბ ო თ ა თ ბ ი რ ზ ე

თავ. დ. ო. ნიჟარაძე ა მარ. ბეგ თოფჩიბაშევი გ. დ: ჟურული თავ. დ. ვ. ჩოლოყაშვილი
სექციის თავმჯდომარენი და მათი ამხანაგნი.

— არ გვინდა ასეთი ერობა, საიდანაც დემოკრატია განდევნილია, მოგვესმის ერთის მხრიდამ.

მოგვეცით ასეთი ერობა, დღეს ჩვენ მეტი არ გვინდაო, ამბობენ სხვები.

წარმოიდგინეთ, რომ ვისმე მართებს თქვენი ასი თუმანი. ბევრი თხოვნა მუქარის შემდეგ გეუბნებათ: თუ გინდა, ათი თუმანი მიიღე, თუ არა და ერთს კაპიკს მეტს არ მოგცემო. როგორ უნდა მოიქცეთ?

თუ გონიერებას აყვებია, გამოართმევთ ათ თუმანს და შემდეგ ეკლებით დანარჩენი ამოიგოთ. თუ ვერ ამოიგეთ, ეს ათი თუმანი ხომ მაინც შეგვრჩებათ?

თუ გულის წყრომას აყვებით, რასაკვირველია არ მიიღებთ, მაგრამ თუ ვერაფერი ამოიგეთ, მაშინ ათი თუმანიც დაგეკარგებათ.

რუსეთის ბიუროკრატია მსხვილი მოვალეა. ამას ბევრი რამა მართებს ჩვენი ხალხისა, მაგრამ ერთბაშად მოცემა ეძნელება, უარზეა და დღეს გვაწვდის 1890 წლის უკულო ერობას.

გონიერება მოითხოვს, ეს ერობა მივიღოთ და შემდეგ თუ კი შევიძლებთ და ამ ერობას კუდს გამოვამბათ, ვინ დაგვიშლის.

ამგვარ ერობას ჩვენ მაღლობით კი არ მივიღებთ, არამედ იმ იმედით, რომ ცოტა წელში მოვამგრდეთ და შემდეგ უკეთეი მოვიპოვოთ.

თუ ერთბაშით არ შეგვიძლია ჩვენი ვალის აღება, რა საწინააღმდეგო იქნება, რომ ნაწილნაწილ ავიღოთ?

საკითხავი მხოლოდ ის არის არსებულ ტიპის ერობას შეუძლია თუ არა, რაიმე სარგებლობა მიუტანოს ხალხს.

1890 წლის ერობა უმთავრესათ მემამულეთა ხელშია.

რაკი ასეთი ერობა განხორციელდება ჩვენში საერობო დაწესებულებანი თავად-აზნაურობის ხელში იქნება.

მაშასადამე ყოველისფერი გაკეთდება მხოლოდ თავად-აზნაურობის სასარგებლოთ და გლეხობას, მშრომელ ხალხს კი არაფერიო, იფიქრებს ბევრი; მაგრამ ამგვარი „მაშასადამე“ სიმართლესთან დაშორებული იქნება.

თუმცა ერობის შემადგენლობა ვიწრო წოდებრივია, მაგრამ ვიწრო წოდებრივი არ არის ის საქმე, რომელსაც ერობა ხორციელებს.

რაც უნდა ეცადოს ერობაში მოქცეული თავად-აზნაურობა მარტო თავისთვის გააკეთოს ყოველივე, ამას ვერ მოახერხებს და აი რატომ.

ერობამ უნდა გააკეთოს სოფლებში გზები. გზა წოდებრივი რამ არ არის: იმით ისარგებლებს სოფლის ყველა მცხოვრები.

ერობა გახსნის სასწავლებლებს დაბებში, სოფლათ, სამაზრო ქალაქებში. აქ ისწავლის

ყველა— გლეხიც, აზნაურიც.

ერობა დააარსებს სავადმყოფოებს; აქ დახმარებას აღმოუჩენენ ყველას— გლეხსაც, აზნაურსაც.

დაიმშა ხალხი მოუსავლობისა გამო. ერობა ეცდება ხალხს სარჩო მოუპოვოს განურჩევლათ წოდებისა.

გაჩნდა საქონლის კირი?

რანაირათ შეიძლება, რომ ერობის მოხელეებმა თავადის საქონელი დაიფარონ, გლეხისა კი არა.

და მრავალი სხვ.

ერთის სიტყვით, რა ვიწრო წოდებრივიც უნდა იყოს ერობა, შეუძლებელია, რომ მან ცოტა სარგებლობა მაინც არ მოუტანოს ხალხს; შეუძლებელია, რომ ერობის ხელში ჩვენი სოფლის ცხოვრება უკეთესი არ შეიქნეს; ვიდრე დღეს არის.

რუსეთში თავად-აზნაურობა ბევრათ ძლიერია ვიდრე, ჩვენში.

მიუხედავად ამისა ჩვენ ვერ ვიტყვით, რომ რუსეთში ერობას არავითარი სარგებლობა მოეტანოს ხალხისათვის.

ჩვენში დემოკრატია ძლიერია და შეგნებული, რომ მისი ზეგავლენით ერობამ ჩვენში ხალხის სასარგებლოთ არა გააკეთოსრა.

თუ დემოკრატია ერობიდან განდევნილი იქნება, რანაირათ იქონიებს ის ერობაზე გავლენასო, იკითხავს მკითხველი.

ჩვენი ქვეყანა პატარაა, დემოკრატია დღითიდღე ვითარდება, თვით ცნობიერდება, ძლიერდება და ამიტომ იმის გავლენას, იმის ზნეობრივ ძალას ჩვენში ვერც ერთი დაწესებულება ვერ ასცდება.

ავ. კუპჩიკოვი

ყვესილები

ა ლ ბ ო მ შ ი

(ბაირონიდან)

როგორც სამარე მარტოდ შთენილი მგზავრის გულს უგზნებს ცეცხლის ალებსა,— ეგრევე ეს ჩემი მკრთალი ნაწერი დე, იზიდავდეს შენსა თვალებსა. და, თუ ოდესმე, განვლილ წელთ შემდეგ, კვლავ გაგახსენდეს შენი მგოსანი,

აღმოიკითხო ვით ოცნებობდა და ვით გეტრფოდა სულ-სხივოსანი,— მაშინ იფიქრე, რომ მისი გული ამ ლექსში არის მთლად დამარხული.

ბეგლარ ახოსპირელი

მთვარის სიცილზე...

მწუხრის შაირი, ნამად დნებოდა, ტატებ-დახრილი თვლებივდა შვინდი. იფანტებოდა მოლურჯო ბინდი, გზაზედ ჩრდილები იფინებოდა...

...მე გავყურებდი, შორეულ მხარეს, კლდეზე ცეკვავდა ცვართა ჩანჩქერი და რას ამბობდა აღმასთა ჩქერი სატრფოს ღიმილსა თუ სიმწუხარეს?... —

მე ყურს ვუგდებდი ჩანჩქერს მქუხარეს... გამიტაცებდა ფიქრების ზოლი, ვერთოდი, გკვენსოდი როგორც ფოთოლი... უცებ... შევნიშნე ლერწამთა შორი სახე ძვირფასი, დამატყვეველი, უკვდავ შევენების დამაფრქვეველი, როგორიც იყო მაშინ ტყე-ველი...

როგორ დაღლილი და დაქანცული, როგორი ნაზი და მოწყენილი! ვით ჩემს ლექსებში ჩემივე სული, ობლად შობილი, ობლად შთენილი...

და გაჰქრა... გაჰქრა ბედნიერება, ვინ წარმიტაცა?... ცრემლი მდიოდა... და ხუტუტ ტყეშიც იფნის ფოთლებზე, მთვარე, სიცილით ამოდიოდა!..

გ. ლეონიძე

***

მრთხელ მეც ვიყავ

ერთხელ მეც ვიყავ განცხრომის შვილი, როცა მეფობდა დრო სანატრელი, როცა მეფობდა თავისუფლება, ფუფუნებაში იყო ყოველი... ის დროც წაგვერთვა... დაჩაგრდა ხალხი... სინათლის ნაცვლად დამყარდა ბნელი... ...და ეხლა დავალ ობოლ-ეული ჩემ ტკბილ წარსულის მარად მძებნელი...

კ. ძიძიძე

მადლიანი კლამიანი

† გედეონ გომართელი

რითი ისახელა თავი ზემორე გამოხატულმა?
ნუ თუ იმითი, რომ სოფელ გორისას პატარა აზნაური იყო, უწყინარი კაცი, მთელი თავისი ხანგრძლივი, 86 წლის, სიცოცხლე შრომა-გარჯაში გაატარა და მამული არა თუ გაფლანგა — შეიმატა კიდევ?!
იმითი ხომ არა, რომ თუმცა თვით სკოლის დიპლომი არ ჰქონდა, ქართულ ჟურნალ-გაზეთებს ბეჯითად კითხულობდა და სამშობლოს შაჯის ცემას გაფაციცებით ადევნებდა თვალყურს: ქვეყნის ღზინი ახარებდა, ქირი ამწუხარებდა?!.

ან იქნება იმითი, რომ თუმცა სოფლის უსწავლელ კაცად ირიცხებოდა, არა შემძლებელად, მაინც შეიღო უმაღლეს სასწავლებელში აღზარდა და სამშობლოს სასარგებლო წევრი შესძენა?!
არა და არა!

ყოველი ქართველი კაცი მოვალეა, თავისი არა თუ დედული გაფლანგოს, გაადიდოს და უკეთესად შეამუშაოს კიდევ, ქვეყნის ქირსა და ღზინში მონაწილეობა მიიღოს და ისეთი შთამომავლობა დასტოვოს, რომ შეიძლოს სჯობდეს მამასა...

გედეონი სულ სხვა მხრივ იყო ღირსშესანიშნავი...
იგი ხედავდა, რომ თავის სამშობლო სოფელს გორისას — იმ სოფელს, რომლის შეი-

* * *

მინდა ბრძოლა მედგარი, ვნანობ რაც რომ ვიხანე,
მინდა ზღვა დავამარცხო — ამაყი და მრისხანე.
მინდა ტალღებს მივანდო სიცოცხლე და იმედი,
მინდა დავიმორჩილო მუდამ გამწყრალი ბედი.
საცა არის სინათლე სიბნელეს ც მისწურავს,
ნავიც წინ, წინ მიილტვის, ნავიც წინ, წინ მისცურავს.
თუმც ქარბუქით იღწევა, თუმც ქარბუქით ნანაობს,
ტალღებიც დათარეშობს, ტალღებიც დაქნაობს. .
მაგრამ ვერ შემაშინებს მე ქარიშხლის სიცილი,
ან ბრძოლით გამარჯვება, ან გამირული სიკვდილი.
მინდა ბრძოლა მედგარი, ვნანობ რაც რომ ვიხანე,
მინდა ზღვა დავამარცხო, ამაყი და მრისხანე...

საფო მგელაძე

ლებიც იყვნენ ჩვენი სახელგანთქმული მოღვაწე, პირველი ქართული პოლიტიკური გაზეთის პირველი რედაქტორი გ. წერეთელი, მისი შვილი — ცნობილი კაკი და სხ., არავითარი კულტურული დაწესებულება არა ჰქონდა: არც სკოლა, არც საშუალებელო...

გონიერი გედეონი არა ერთ გზის ურჩეველად ხალხს ვაეხსნათ სკოლა, მაგრამ რჩევა მისი უშედეგოდ რჩებოდა...

ამიტომ თვითონ შეუდგა უჩუმრად საქირა თანხის მოგროვებას...

და ისე გარდაიცვალა (დიდმარხვაში), რომ არა თუ თავისი სურვილის აღსრულებას ვერ ეღობოდა, სიტყვის თქმაც ვერ მოასწრო...

სამარეს მიზარეს...

მხოლოდ ნაადღგომევეს, როდესაც მისი ქალღმერთი გადასინჯეს, აღმოაჩინეს ას ოცი თუმანი (1200 მან.) გამოკრული და, დაახლოებით, შემდეგი შინაარსის ანდერძისებური მოკლე წერილი: „ეს მცირედი თანხა ჩემი მონაგარია... გთხოვთ ჩემს დამარხვაზე არავინ შეაწუხოთ: რაც ამ თანხას გადაარჩეს, სოფლის სკოლასა და წიგნთსაცავ-სამკითხველოს გაღებას მოახმაროთ... ჰქმენით მადლიანი საქმე — სოფელს სკოლა გაუხსენით“...

მადლიანი აღამიანის მადლიერმა შვილმა, ივანემ, ამ თანხას მამის სამარხად გროშიც არ გამოაკლო და სოფლის თავ კაცებს გადასცა: 1000 მან. სკოლის, ხოლო 200 მან წიგნთსაცავის დასაფუძნებლად...

საძირკველი ჩაიყარა, ახლა სოფლის ვალია მადლიანი კაცის სიკეთე შეიშენოს...

მართალია თანხა—ას ოცი თუმანი—დიდი არ არის, მაგრამ თვით განზრახვა და საქციელია დიდებული და მიზანმიმართული...

ჩვენი ქვეყნის თითქმის ყოველ სოფელში მოიპოვება შეძლებით გედეონზე მალა მდგომი ადამიანი და რამდენია ისეთი, რომ ასე დაემთავრებინოს სიცოცხლე თვისი?—თითოეულმა მათგანმა რომ ასეთი მადლიანი საქმე ჩაიდინოს, მაშინ ჩვენი ქვეყნის კულტურულ წინსვლას რაღა შეეჩერება?

დაე, გედეონის მაგალითი სახელმძღვანელოდ დაისახოს ყველა იმან, ვისაც უნდა უჭრობი სანთელი აინთოს თავის ხსოვნის გასაშუქებლად...

ნეტარ ხსენება შენ, სამშობლოს წინაშე ვალ-მოხდილო მადლიანო ადამიანო გედეონ...

ი. წინამძღვარი

თამარის საფლავი სად არი?

...სიბრძნით, სიუხვით ქებული, დილის ცისკარი სად არი? ის მნათობი ქვეყნიერი, მკვდარიც ვერ ვპოვეთ, სად არი! ი. დავითაშვილი

მოგესხენებათ, რომ ჩვენ ვიცით ისეთი ძველის-ძველი საფლავებიც კი ჩვენი წიმაზრები-სა, როგორც წმ. ნინოსი (ბოდბის მონასტერი), ზირველი ქრისტიანი მეფე-დედოფლისა - მირიანისა და ნანასი (სამთავროს—მცხეთას დედათა მონასტერი), რომელნიც სცხოვრობდნენ 1600 წ. წინეთ; ჩვენ ვიცით აგრედვე საფლავი თამარ მეფის მამის-მამისა—დავით აღმაშენებელისა (გელათის მონასტერი), რომელიც სცხოვრობდა 800 წ. წინ, მაგრამ თვით სულმნათი დიდი თამარი, რომელიც გარდაიცვალა 700 წლის წინეთ, სადაა დაკრძალული—ჩვენ დანამდვილებით დღესაც არ ვიცით! ამის შესახებ სხვა და სხვა ადაგის სახელებზე: თუშ-ფშაგ-ხევესურეთს, სვანეთს, გელათს და სხვა. მართლაც, ისტორიულ ცნობებს თუ დაუჭერეთ, გელათში უნდა იყოს, მაგრამ ეს გამოკრეკული არ არის.

ნუ თუ ჩვენ, ქართველებმა აქამდის გააღწიეთ არ უნდა ვიცოდეთ, თუ სად ჰყოფა სა-

უკუნო განსასვენებელი სავანე ერთმა უდიდეს-თაგანმა, სათაუფანებელმა ზირმა მთელი ჩვენი ხანგრძლივი წარსული ისტორიული ცხოვრებისა, და დღესაც ბურუსით და იდუმალბობით უნდა იყოს მოცული ეს საკითხი?!—აკი მიტომაც მდებიო საღვთო ან სჯერათ თამარის სიკვდილი!

მკანია უსარგებლო არ უნდა იყოს თამარის საფლავის აღმოჩენა არა თუ მარტო ატქელოციურ-მეცნიერულ მოსახრებით, არამედ მით, რომ ერი ჰპოვებს თვის წმიდათა-წმიდა საუნჯეს-სათაუფანებელ საფლავს, რომლის აქნობამდისინ არ აღმოჩენამ ღვეკნდაღური (არა ნამდვილად არსებული) ხასიეთი და იერი მისცა თვით თამარ მეფის ცხოვრებას!

მხედველობაში მისაღება ის მოსახრებაც, რომ ქართველი ერი რადგანაირად ვერ იკუთხებს და ვერ ინელებს უხილავ-ჯანუხებულ სავანთა, თუ მცნებათ, ვინაიდან (არჩილ ჯორჯაძის დახასიათებით)... „ქართველს აქვს თავისი საკუთარი ტემპერამენტი და ხასიეთი... ..ქართველი ინტელიგენტი (მე კი ვიტყვი საერთოდ ქართველი. ე. კ.) არსებითად საამქვეყნო კაცია, მისი სიცოცხლის ფესვები აი ამ მიწაშია ჩაფლული, რომელზედაც სდგას“. (იხ. სახ. გაზ. № 552—912 წ.).

მართლაც და რა საჭიროა ამ მხრავ ჩვენი სულის შებორკვა, განა არ კმარა ისიც, რომ ქართველი ერის სული მრავალ-ტანჯული ამირანის ხასით, ბევრჯერ შებოტვლია და ახლაც მიჰაჭკვლია კავკასიონის ქედს, რომელიც რა თქმა უნდა, „მოგა ღრო და თავს აიშუებს, იმ ჯაჭვს გასწვევტს გმირთა გმირა, სიხარულათ შეეცვლება იმღენი ხნის გასაჭირი“!

ერმალოზ კახი

ის არ მოფილხარ!

(ძღვანელ ჩემს თანამოხიარეს) როდესაც ვნახე მუშა მშრომელმა, სიტყვა სხივმფენი რომ გამავანე,—ჯერ აღმაფრთოვნიე მომავლის რწმენით, შეიღებე კი, ძმაო, მთლად დამლონე... დიდისხნის ნაცნობს შეგხედი გულითა, არ მშურდა შენთვის ჩემი ძალ-ლონე, მაგრამ მოვსტყუედი შენშიაც, ძმაო, ის არ ყოფილხარ რაც რომ მეგონე!..

ნ. გურჯანელი

ალ. ივ. სუმბათაშვილი-იუჟინი

სახელგანთქმული მსახიობ-დრამატურგი, „ლალატი“-სა და სხ. დამწერი. (სურათი გადაღებულია ათი წლის წინად)

„ლ ა ლ ა ტ ი“

ალ. სუმბათაშვილისა

ქართ. დრამ. დასის მიერ
25 აპრ. სახალხო სახლში
დადგმული.

არის ზიესები, რომელთა ნახვაც არ მოკლებულა: რაც უფრო მეტჯერ ნახვით, უფრო მეტჯერ გინდთ იხილათ. ასეთია „ლალატი“. ასეთია უოველი დიდებული ნაწარმოები, უოველი ჭეინაღური ქმნილება. „ლალატი“ იმდენჯერ გვი-ნახავს, რომ რიცხვი აღარც კი გვახსოვს, მაგრამ გაიფლის ცოტა დრო, კვლავ გვინდა, ერთ-სულ კიდევ დავაწაფნეთ, ერთსულ კიდევ დავტკბეთ საუცხოო ნაწარმოებით. ზიესა თითქმის სუპერათ ვიცით და როდესაც კვლავ ვხვდებით „ლალატს“, მის დიად შინაარსთან, იდილიურ სანახობასთან ერთად, ჩვენ გვაინტერესებს მსახიობთა ინტერპრეტაცია, მათი შემოქმედებაც. გვიდა მოვისმინათ, თუ ნაწარმი სიტუებია, ტირანდები როგორ იქნება წარმოთქმული, შესრულებული. როგორ ახალ შთაბეჭდილებას გამოიწვევს.

ტრაგედიის განხევაც დაფასებას არ შეგუდ

კებით: იგი კარგა დაფასებული, როგორც კრიტიკის, ისე ფართო საზოგადოების მიერ, მხოლოდ ესაა კი ვიტყვი, რომ „ლალატი“ სიმბოლიური ნაწარმოებია: უოველ სიტუვას ღრმა მნიშვნელობა აქვს, იგი წმინდა, პატრიოტიული ტრაგედიაა, ტრაგედია — მთელი ტანჯულ-წამებულ ერისა, ტრაგედია — ერის წარსულის, წმინდის და მომავლისა, ტრაგედია — ეროვნული სულის კვეთებისა. ზიესაში უოველი მომქმედი ზიცი, შესანიშნავი ტიზა, ნამდვილი ქართული და ახალგაზრდა კეთილშობილი, გადმომხინჯებული რომელიმე უცხო ენაზე ნაწარმოებიდან. უოველ პიროვნებაში ქართული სისხლი სჩქევს. ზეინაბი იმდენად ძლიერი და შესანიშნავი პიროვნებაა, რომ იშვიათად თუ იხვით ამ გვანს საკაცობრივ-მოთვლილ ლიტერატურაში. მხოლოდ სოფოკლეს „ანტიგონე“, შილდერის „ორლინელი ქალი“, გერმანიდეს „მედია“, შექსპირის „ოლედი მაკბეტი“ და იბსენის „ნორა“ შეიძლება დავასახულოთ მასთან შედარებლად. ზეინაბი ეროვნული გმირი — ზე-ქალია. მისი ღრმა მისია, მოწოდება — ეს ქართველ დედის სულის კვეთების გამომსახველია.

ზიესის ტენიკურ მხარეზად ბერკი და-ზარაკი არ არის საჭირო მისი ინტრა-საუცხოოდ იწყება და საუცხოოდ თავდება. კერედ წოდებული დრამატიული კოლიზია ისე გასაკვირვებლად ვითარდება, რომ მუყურებულს ერთ-წუთსაც არ სწინდება და მთლად აჯადოებს მისი მოქმედების სვლა. „ლალატი“ ჩვენი ეროვნული თეატრის გვირგვინია, ჩვენი რეპერტუარის მასკოტა! იგი უცხო სტენისთვის თუ თავის დღეში ინტერესს არ იქნება მოკლებული, ჩვენი სტენისთვის უკვადვია აი, უკვე რამდენა ხანია, ეს ზიესა იდგება ჩვენს სტენაზე და ჩვენდა სამწუხაროდ ერთსულ გერ იქმნა რიგა-ნად დადგმულ-შესრულებული. როდესაც საუბარი შენობა გვექონდა, მაშინ ვერ შეგძლიათ მისი დირსეულად მოწეობა და ესაა ხომ უფრო ვერ შეგძლებთ.

რასაკვირველია, 25 აპრილს წარმოდგენილ-მა „ლალატმა“ ჩვენ ვერ დაგვაგმაყოფილა. სუსტი წარმოდგენა იყო. ერთი მხრივ თითქმის სუ-ვეადურის თქმაც გვეჩვენება. მეტად ცუდ პირობებში უხდებათ ჩვენს მსახიობებს მუშაობა,

ადამიანს თუ თავის ადგილი, თავისი კერა არა აქვს, ძნელია რაიმე საქმის მოწესრიგება, მისი გაფართოება თუ შესრულება. ერთი სიტყვით, ჯერ ჩვენ „ნაღვლიანი“ მსატრეულად შესრულებული არ გვინახავს. ეს მოხდა მომავლის ოცნებას. ამ სადამისად ჩვეულებრივი წარმოდგენა იყო. არ იყო მთლიანი ანსამბლი. ერთი მხრით თუ ნ. დავითაშვილი (ზეინაბი), ვ. აბაშიძე (ბუსო), ვ. გუნიანი (თათარ-ბეჯი), ი. ზარდალიშვილი (ერეკლე) და ა. იმედაშვილი (დათო) ჭარბობნიულად ამეტრეულად ნენ სუმიბათაშვილის გმირებს, მეორე მხრით ბ. კორნიშვილი (სოლეიმიანი), გ. იმხელი (ანანია), ან. ქიქოძე (ისახარ), ზიერეტა (რუქია) თავიანთი დისონანსით არღვევდნენ შთაბეჭდილებას. მთლად მოგვხიბლავს ნიჭიერმა მსახიობ-ქალმა ნ. დავითაშვილიმა ზეინაბის შესრულებით, სუტსოფო რამ იყო. მისი თამაში—ეს მთლად გულწრფელი განცდა, რომელიც დიდ თანატომობას იწვევს მათგანებში. მესამე მოქმედებაში იმ გვარს ემთხვევა და სუტსოფო ბუნებრივი ხაფორით იყო გადმოდგმული მრავალტანჯულ დედოფლის სულის კვეთება, რომ ხალხს კვლავ აცრემლავს. ქ-ნ დავითაშვილის ზეინაბი—ვირტუოზული ფიგურაა. მსახიობქალმა გაგვარდა თავისი მდიდარი მიმიკით. თუმცა კი უნდა აღვნიშნათ, რომ უკანასკნელი მოქმედება—მისი სუსტი ადგილი არის. შეიძლება ეს შეუმჩნეველიც დარჩენილიყო, რომ ჩვენ სახელგანთქმულ მსახიობქალს ნ. ჩხეიძეს არ გავინებოფრებინეთ, თავისი დიადი ნიჭით, რომელიც შეუდარებლად ასრულებს მთლად ამ მოქმედებას და განსაკუთრებით კი ფინალის სცენას: ჩვენ ვერ დავგვიწყობთ ნ. ჩხეიძის ვულკანისებური ტემპერამენტი, მისი შესაზარი ტრაგიკული განცდა. ნ. დავითაშვილს აქვია ის ცენტლის სიძლიერე, რომლითაც ნ. ჩხეიძე გვდაგამს ხელში ნ. დავითაშვილი, ნ. ჩხეიძეს შემდეგ შესანიშნავ ადმსრულებლად უნდა ჩათვალოს ზეინაბის როლისა.

რას უნდა ვთქვათ ჩვენ სავარჯელ მსახიობ ვ. აბაშიძეზე ამის მეტი, რომ იგი დიდი იმპროვიზატორია. ვ. აბაშიძეს თამაში—ეს თვით სიტუცხება, ცხოვრება, მშენიერი და თვალწარმტაცია. მისი ბესო ეს მსახიობის სელოფუნების ტრიუმფია! ვ. გუნიანიც ხომ შეუდარებელი

თათარ-ბეჯია. არა ერთსეულ მოუყვანია ჩვენი საზოგადოება ადრატებაში თავისი საგანგებო შესრულებით, მაგრამ ამ სადამის უტულოდ თამაშობდა მსახიობი, ეს თავისება მისი ხშირი სტუმარია, შესანიშნავი დათოა ად. იმედაშვილი. ეს ტიპიური განსახიერება როლისა. ნიჭიერი და ტკიანი მსახიობი ბ. კორნიშვილი მოისუსტებდა სოლეიმიანის როლში. მსახიობმა სოლეიმიანის მშვენიერ უკანასკნელი მოქმედების მონოლოგებს სრულიად დაუკარგა თავისი კოლორიტი, ადგილსავლეთის ელფერი.

მოგვეწონს ბ-ნი ზარდალიშვილი (ერეკლე), მსახიობი კარგი ტემპერამენტი თამაშობდა. ჩვენს სცენაზე მასზედ კარგა ეს როლი ჯერ არავის შეუსრულებია.

ქ-ნი ქიქოძე ვერ იყო ნამდვილი ისახარი. ისახარი შესანიშნავი პიროვნებაა. მას საერთოდ დიდი ეურადლებით უნდა მოეპოვან. როლი თუმცა ზატარაა, მაგრამ შესასრულებლად ძნელი. საჭიროა ერთგვარი ინტონაციის შეჩვენება, მისტიური ხმა, რომელიც ეოვალი სიტუციის წარმოთქმისთან ჟრუნტელს უვლიდეს ადამიანს ტანში. ისახარი თითქოს საიქიდან მოსულს უნდა გვანდეს. სუსტი იყო ქ-ნი ზიერეტა (რუქია): მომხიბლავი ზღაპარი მეტად აჩქარებული ტემპით დაიწყო და აკი მალეც გაათავებინეს. უდროოდ ჩამოარეყინეს ზარი და სწორედ შუა ადგილზე შეაჩერეს. ასეთი დეფექტები არ ეპატიებათ.

დანარჩენ მოქმედებებშიაც სუსტი შთაბეჭდილება დასტოვა ქ-ნმა ზიერეტამ. სხვა მსახიობები კი შესამჩნევად მოისუსტებდნენ.

ვ. ვარნიკი

„ბანათლები“ საზოგადოებრივი თანხრობას, 1 მაისს, სახანო თეატრში მართლა და საყურადღებო დილა გამართა, ამ დღიდან საფუძველი დაედო თამარ დიდის საჯარო დღეობას და შემოსავლიც ფრიად სასარგებლო მიზნისთვის—ქართველ ქალთა მომავალ სემინარიისთვის იყო დანიშნული. მ. ჯანაშვილმა შინაარსიანი მიმოხილვა წაიკითხა, გრ. დიასამიძემ—აკაი:

ქართველ ქალის დახასიათება და აკაცისავე ლექსი, გრ. რობაქიძემ შევნიერა სიტყვა წარმოსთქვა. საუცხოვო იყო, სხვათა შორის, როგორც ახალი ხილი ცოცხალი მოძრავი სურათი „თამარ მეფის ტახტზე აყვანა“, ამ სურათის დადგმაში რეჟისორმა კ. ანდრონიკაშვილმა საკმაო უნარი გამოიჩინა, მაგრამ, ჩვენის აზრით, „შვიდთა სამეფოთა“ წარმომადგენელი დიდებულთა შორის საკმაოდ არ იყვნენ წარმოდგენილი. ეს სურათი დიდად საყურადღებოა და ურიგო არ იქნება, რომ ახლო მომავალში თუ ვერ გაიმეორებენ, მომავალ თამარობას მაინც შეესებოთ დასდგან. მონაწილეობდა ნ. კავსაძის გუნდიც. სამეტყველო ნაწილი ცოტა გაბიანურებული იყო, შემდეგში ესეც უნდა აიცილონ. საზოგადოთ, დიდი მადლობის ღირსნი არიან „განათლებლის“ საზოგადოების თაოსანნი, ასეთი დილის გამართებისთვის. იმედია, ეს დღე სამუდამოდ დაიდება და საქირთა, ამ დღესასწაულს უფრო ფართე ხასიათი მიეცეს.

უსავენო

ძართველ ქალთა ტრაკერვის სკოლამ თავისი სასწავლებელში (ვაბანთ შესახვევში) 24 აპრ. გვიჩვენა, რა მზრუნველი და შეგნებული დიასახლისი ხელშეძლენლობს მას. ეს სკოლა, როგორც მკითხველთ მოეხსენება, ამ ოცი წლის წინად დააფუძნა ჩვენმა მსოფნმა მწერალმა ქალმა ეკ. გაბაშვილისამ რავედნიმე თავგამოდებულ ქალის დახმარებით და აგერ უკვე თვალსაჩინო ნაყოფს იძლევა. სკოლაში განსაკუთრებით ღირებ-ღატაკთა ქალიშვილები სწავლობენ და მომავალ შეგნებულ ქართველ ქალებად იზრდებიან. ამის ცხადი დამამტკიცებელი იყო, სხვათა შორის, 24 აპრ. გამართული „სალიტერატურო დილა“: ყოველივე—სცენა, ფარდა, პროგრამები, სიმღერები, პიესა თუ სხ., თვით ადგილობრივ მასწავლებელ და მოწავე ქალთაგან იყო მომზადებული,—პროგრამები დახატულ-დაწერილი, ფარდა ფერად ნატყბისაგან ორიგინალურად გამოტყრილ-ამოკერილი (ქართველი და ტრაკერვის ნივთები).. ახლა საბავშვო პიესები, სიმღერები, ცხოველი სურათი!.. ასეთი მადლიანი სალიტერატურო დილა არ გვახსოვს და ფრიად სასურველია გაიმეორებდნენ სახალხო სახლში ანუ კლუბში ბავშვებისათვის.. ყველა ამ სიკეთის შემქმნელი თურმე სალომე გიორგის ახული მალაღუე ლისა ყოფილა, რისთვისაც დიდი მადლობის ღირსია. გინახავთ თუ არა ღარიბი ოჯახი, მაგრამ კოპწიად დაკრიალებული, ყოველი ავეჯი რომ გეაღერებდა და მისი დიასახლისის კდემ-მოსილებით შემოგდომით. სწორედ ასეთი იყო ხსენებული სკოლის დილა და მის მზრუნველთა თაოსნობა. საზოგადოების ვალია, მის წინსვლას ხელი შეუწყოს. საერთოდ ბავშვებმა დიდი სასცენო და სამეტყველო უნარი გამოიჩინეს, განსაკუთრებით აღსანიშნავია მეტად ნიჭიერი ბავშვი, ამავე სკოლის მოწაფე ქალი თამარა დეკანოზიშვილი: ხმა, მიმიკა, ცეკვა და ბუნებრივი დიდი ნიჭი. საქირთა ყურადღება მიექცეს.

წინა-ვარ

ხარუშხის კლუბში თამარობას გაიმართა თამარის საღამო. საზოგადოება ბლომად დაესწრო.

სახალხო სახლში პარასკევს, 29 აპრ. ვლ. ჩერქეზიშვილის 30 წლის სცენაზე მოღვაწეობის აღსანიშნავად სახ. სახლ. არს. ქართ. წარმ. მმართველ წარმომადგინა I „ხანუმა“, I, II და IV მოქმ. და „დღის ერთა“ ვოდ. I მოქმ., რომლებშიაც მოდღესასწაულემ მშვენიერად ითამაშა. მიულოცა სხვა და სხვა წრემ და საჩუქრები მიართვა. მაღალ ფასების გამო ხალხი ნაკლებად დაესწრო. წარმოდგენა დაიწყო 9 ს. გათავდა 1/1 საათ.

გ—ო

მგ. ნინოშვილის დილაზე სახალხო სახლში კვირას, I მაისს, პ. გელეიშვილმა წაიკითხა ლექცია, რომლითაც მკაფიოდ და ნათლად გააცნო ხალხს ეგ. ნინოშვილის ბიოგრაფია და მისივე შემოქმედება მწერლობაში. ლექსები წაიკითხეს: ახოპირელმა, შინატეხელმა, პატარა ბავშვმა (ქუჩიშვილის ლექსი), ნ. ჩხიკვაძემ, ვ. რუხაძემ სხ. ალ. წუწუნავამ დასდგა ცოცხალი სურათები ეგნ. ნინოშვილის „განკარგულებიდან“ და ვ. რუხაძის ლექსიდან; რომელმაც დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა საზოგადოებაზე.

ვ.

ძ. სიღნაღში, პარასკევს, 15 აპრ. ადგილობრივმა დრამ. წრემ წარმოადგინა ვ. გუნიას „დაძმა“. კარგი ოტია იყო სიკო შავლიაშვილი, და შეუღარებული მარინე—ვარდანაშვილი დანარჩენთაც პირნათლად შეასრულეს თავისი მოვალეობა. გადიას აღმასრულებელი მოისუსტებდა. უსურვებთ მეტს მხნეობა—ლი

დიღუზის ტაძარში კვირას, 1 მაისს, თამარის დღეობას ანტონ ეპისკოპოსის თანამწირველობით გადაიხადეს წირვა-პარაკლისი. ხმატკბილად გალობდა ქართველ მგალობელთა გუნდი. შინაარსიანი სიტყვა წარმოსთქვა ეპისკოპოსმა ანტონმა. საზოგადოება ბევრი დაესწრო.

ვეფხო.

ს. ლესის (გურია) სკოლის შენობაში 11 აპრილს ადგილობრივ უფსო წიგნთსაცვა-სამკითხველს სასარგებლოდ წარმოადგინეს ივ. გომართლის 5 მოქ. პიესა „ქობში“, პიესა ნათლად გვისურათებს ვხლანდელ სოფლის დუხჭირ ცხოვრებას. ეს პიესა დილით ადგილობრივ სკოლის მოწაფეებისა და გარეშე ბავშვებისათვის წარმოადგინეს, რომლის დასასრულ ბავშვებს აცნეს მათი საყვარელი მეგობარი შიო მღვიმელი. შემდეგ ადგილობრივი სკოლის მოწაფეებმა მეკონცტლად და მოხდენით წაიკითხეს შიოს ლექსები, რაშიაც სხანდა მასწ. მარო სალუქვაძის შრომის უნარი. საღამოს დარბაზში ხალხის ტევა აღ რ იყო და ბევრი უკან გაბრუნდა უადგილობის გამო. საუცხოვოდ შესრულეს როლები ბ. გურგენიძემ (თამარი), ზ. შარაშიძემ (სახინო), ც. ჭყონიამ (ნატია), დ. ვოგიჩაიშვილმა (დომენტი). კარგები იყვენ ჯორბენაძე (მარიკა), მ. სალუქვაძე (ელისაბედი), გრ. ჩარკვიანი (ლუკა), ვ. სარქველაძე (თალხანი) მ. ევაძაძე (ეკიმი), მთ ხელს უწყობდნენ პ. ს—ძე (მამასახლისი) ი. კუ—ია (სბორჩიკი) და სხ. შემდეგ წარმოადგინეს ვოდ. „უბედური დღე“, რა-

მელშიაც ბევრი აცინეს საზოგადოება ალ. ჯაყელმა (გოგია), ც. ტყონიამ (მარტონია), გ. ჩარკვიანმა (ყობო). ხალხი ძლიერ კმაყოფილი და ნასიამოვნები დაიშალა

ულრმეი მადლობის ღირსნი არიან: ბარნაბა შარაშიძე, ქ-ნი რახილ მგელაძე, მასწ. მარო სალუქვაძე და სხვანი, რომელთა მეოხებითაც მოეწყო ეს წარმოდგენა.

პ. ი ა ძე

წვრილი ამბები

◆ **მგოსანი ირ. ევდოშვილი** გარდაიცვალა 2 მაისს. დღეს დაკრძალვენ დიდუბეში.

◆ **მსახიობი ვლ. ალ.-მისხიშვილი** თბილისს ჩამოვიდა.

◆ **ღრამატურ-მსახიობი** ალ ივ. სუმბათაშვილი-იუენი, „ლალატის“ დამწერი, თბილისს მოდის რუსულ წარმოდგენებში მონაწილეობის მისაღებად.

◆ **მგოსანი ს. აბაშვილი** სოხუმიდან თბილისს დაბრუნდა. ამ ვამად უკეთ არის საჭიროა საზაფხულოდ აგარაკში გაიზავნოს.

◆ **ქართულ მოღვაწეთა აგარაკის** ასაშენებლად შემოსწირეს: ანნა მაჭავარიანმა 3 მან, ივ. მესხმა—2 მ., ივ. სვიანაძემ (ნაცნობთა შორის შეკრებილი: ი. სვიანაძე—2 მ., ვ. და კ. ქუმსიშვილებმა—2 მ., ვ. ჩოჩუბიძე—1 მ., ი. მურდული—1 მ.)—6 მ.; კირ. კობლატაძემ 17 მ. 50 კ. (აღსტაფის სადგურზე შეკრებილი) და თევ. გ. ორ. ლობჯანიძემ—15 მ. 50 კ. (შეკრებილი: თევ და ელენე ლობჯანიძენი—სამსაი მან., ის. გაგაშელი—2 მ., ალექსი, ისაია, მალაქია, ივანე, მიხეილი და ალექსი ლობჯანიძენი თითო მან., დ. ელერდაშვილმა—1 მ. მიხ. სვ. ლობჯანიძემ—50 კ.).

◆ **სათეატრო ფონდისთვის** პლ. ლეკიშვილისაგან ს. ჭყვიშვილმა (ლექსების მაზ.) სახალხო წარმოდგენის დროს დამსწრეთა შორის შეკრებილი—1 მ. 70 კ.

◆ **ქართ. კულტ. მოყვ. საზ-ის** სასარგებლოდ კნ. ბეგთაბეგიშვილის თაოსნობით 15 მაისს სერიოზობა გაიმართება ხარაფუხის კლუბში.

◆ **შიო მღვიმელის დილა** სახალხო სახლში 22 მაისს გაიმართება.

◆ **მ. მ. საზ.-აბაშიძის** უკეთაა.

◆ **სახელ-განთქმული პიმბა** ბერშტეინისა „ურის სისხლი“, პირველად წარმოდგენილ იქნება ქართულ მსახიობთაგან ოთხშაბათს, I ივნისს სახალხო სახლში. ამ პიესამ საფრანგეთში და სხვაგან დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია და მთელი ევროპის პრესა აალაპარაკა.

◆ **სახალხო სცენის მუშაობა:** 1) ნ. გოცირიძეს წელს 25 წ. უსრულდება, რაც სცენაზე გამოვიდა, ხოლო რაც სახალხო სცენაზე უსრომის ფასილად მოღვაწეობს—20 წ.; 2) მ. თუშმელაშვილს—23 წ., რაც ავტოლის აუდიტორიიდან იმავე სახალხო სცენას მოკარნახედ ემსახურება.

◆ **მის. ხარხაშვილი** ქ. შ. წ.-კ. საზ. სახალხო კითხვების მომწეოვ სექციას სთხოვა: იშუამდგომლეთ, რათა ნება მომსცეს ყოველ კვირა დღეს დ. ჩოხატაურში საბავშო კითხვები მოვაწყოვო.

◆ **ქუთაისში** 7 აპრილიდან წარმოდგენებს მართავს საოპერო დასი ბ. ელენინის მეთაურობით. ბ. ხალიპსკისა და ბ. პოლიაევის გარდა, დასი მოიხსუტებს. ორკესტრი და ხოროც სუსტია. ჯერჯერობით დასდგეს ორი პიესა: „ტრავიატა“ და „სევილიელი დალაქი“. პირველ წარმოდგენაზე თეატრი სავესე იყო, მეორეზე კი ნაკლები.

◆ **ქუთაისის ქართ. ღრამატ. საზ-ის** გამგეობას უკვე ჰქონდა პირველი სხდომა. აირჩიეს თანამდებობის პირნი: ა. მ. კრინიცი (თავმჯდომარე), ბ. ა. ფალავა (თავმჯდომარის ამხანაგი), ბ. პ. უზნ. ძე (ხაზინდარი), ა. წერეთელი (ხაზინდარის თანამემწე) გამგეობის დანარჩენი წევრნი არიან: მეფისაშვილის ასული, მ. ლორთქიფანიძისა, პ. მდივანი, გ. ლალიძე, ბ. კოსტავა. ამათში ახლად არჩეულნი არიან: ბ. ა. წერეთელი და ბ. კოსტავა, დანარჩენები კი ისევ ძველები არიან. გამგეობა უკვე შეუდგა მომავალ სეზონის თადარიგს.

◆ **ქალაქის თეატრი** მაისის ბოლოს დაიხურება, რადგანაც ივნისის პირველ რიცხვებიდან შეუდგებიან მის შეკეთება-შეღამაზებას დრ. საზ. გამგეობამ უკვე მიიღო თბილისიდან ქართული თეატრის სკამები. სკამებს თეატრში დააწყობენ მომავალ სეზონისათვის.

◆ **შოთა რუსთველის** სურათი „ახალ კლუბის“ ბაღში ცოცხალი ყვავილებით მოთეს-მოქარვა მებაღე ცისკარაშვილმა.

◆ **მ. აბაშიძე** ბორჯომს იყო საგასტროლოდ, როდესაც დიდი ზემით შეხვდნენ. მსახიობი ამ ზაფხულს ლამ ს აქ თბილისში დარჩეს.

◆ **ნინო ჩხაიძის** მონაწილეობით 7 ივნისს საზ. სახლში წარმოდგენილ იქნება „მარგარიტა გოტიე“.

◆ **ჩვეენს ხელის მოშვარი** (თბილისის გარედ) ორი კვირის წინად დაეუზხანეთ ქართველ მოღვაწეთა აგარაკის ამშენებელი კომიტეტის მოწოდებანი. კომისიას უკვე უხვი შემოწირულება მოსდის ჩვენი ხელის მომწერთაგან, რისთვისაც რედაქცია ყველას მადლობა უძღვნის. ახლა თბილისს ხელის მომწერთ და ნომრობლიე მყიდველთ ვუგზავნით ამავე მოწოდებას და იმედია ყველა მათგანი ეცდება, შეძლებისა და გვარად შემწეობა აღმოუჩინოს ქართ. კულტ. მოყვ. საზოგადოებას, რომ მოღვაწეთა აგარაკის აშენებას მალე შეუდგეს. ჯერ ხნობით შეკრებილია სამას თუმანზე მეტი.

„სახლი კლუბი“

პირველი კვირის პარტიკულარები 8-15 მაისი.

ორშაბათი — სინემატოგრაფი, სიმეზიანი ორკ.

სამშაბათი — საოჯახო საღამო; ორკესტრი

ოთხშაბათი — სინემატოგრაფი, სიმეზიანი ორკ.

ხუთშაბ. — ქართული წარმოდგენა (უფასოდ);

პარადი, სინემატოგრაფი, ორკესტრი.

შაბათი — ოპერეტა.

კვირა — ორკესტრი; სინემატოგრაფი.

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9 საათ., წარმოდგენისა და სინემატოგრაფი. საღ. 8 ს. **შესასვლელი** ფასი ჩვეულებრივია, მხოლოდ სამშაბათს და შაბათს იხდინა: მანდილოსნები და სტუდენტები (ფორმაში) 65 კ. მამაკაცები 1-05 კ.

მარ. რომანიშვილისა

ახალბო სცენის მოყვარე, თითქმის ათი წელიწადია სახალხო სცენას ემსახურება. ამ ვაშალ ავადია. სახალხო წარმოდგენების მმართველი წრე 10 მაისს მის საპატიოდ წარმოადგენს „ოტელს“.

სახალხო სახლი

სამშაბათს, 3 მაისს, 1916 წ. ქარ. დრამ. დასის მიერ **ალ. იმედაშვილის** მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება:

ოტელი

ტრაგედია 6 აქტ. უ. შექსპირისა, თარგ. ი. მანაბლისა დასაწყისი საღ. 8 საათზე ადგილების ფასი ყველაფერს ჩვეულებრივად

ნაქალაქის თეატრი

კვირის 15 მაისს

ნაქალაქის სცენის მოყვარეთა და მსახიობ კ. ყიფიანის მონაწ. წარმოდგენილი იქნება

სამშობლო

დრამა 5 აქტ. დ. ერისთავისა

მონაწილეობენ: მარტველაშვილი, ს. კოკაშვილი, ა. კეკელიძე, ბერძინაშვილი, მიხაშვილი, ბ. ბ. იშხნელი, კახიანიშვილი, კუდუხუაშვილი, სვანიძე, ძაძაძია, კოკაშვილი, ჯაფარიძე, კანდელაკი, შავიშვილი, ჩიჩუა, ბედიანიშვილი, მაჭავარიანი და სხ.

დასაწყისი საღამოს 8 ს. ადგილების ფასი 20 კაპ, 40 კაპ. მორიგი ვაშვებ შეტყუვლად.

რეჟისორი ს. კოკაშვილი.

სცენის მოყვარე-მუშაკთა საეუროდგებოდ:

И. Т. Полумордвиновъ.

Списокъ пьесъ

На грузинскомъ языкѣ,

разрѣш. къ представл. на сцен. Моск. Край. ц. 40 коп.

Тифлисъ. Цензурный Комитетъ

„განათლება“

ფურნალ-გაზეტის განტ.

ქ. თბილისში თბილისის კერა 26 წ.

მწიგნობარ-გაზეტის: „თეატრი და ცხოვრება“, „თან. სწრაფი“, „ეშ. მათარხია“, „საქართველო“, „Тифлисскій Листокъ“, „Русское Слово“, „კორნახია“, კედლის კალენდრები და სხ. და სხ. ქართული წიგნები. ფული და წერილები უხდა გაზეთისთვის შემდეგი ადრესით: Тифлисъ, почтовый ящикъ № 96, С. Таварткиладзе.

Доволено Военной Цензурой № 6666 „სორაჟნი“

უკვე იბეჭდება
უკლასათვის სწორად და სასარგებლო წიგნი

უცხო სიტყვათა სრული ლექსიკონი

ანუ ქართულს ენაში შემოტულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება
შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორე შეესწავლილ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად გადიდებული) წიგნი ახსნა-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათა განსაკუთრებით ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზა წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, ჩასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენდარის უფრო მარჯობილ-მოგარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც იხურობს წიგნზე დაბეჭდვა მისი სახელგვარის პირველი ასოები, ხელისმომწითათვის ვაგზავნით დროს ორი (2) მანათი (ფულის გადახდა ფულად) და შედარება ხელის მოწერის დროს 1 მან. დასრულებული წიგნი გადამცემს ახალ ხელის მოწერათვის 2 მან 50 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება თეთრად და ცხივანად რედაქციის
„სორაბანის“ სტამბაში ფოსტით: Тифლის. Ред. „Театри да Цховრება“
Иос. Имедашвили.

„თეატრი და ცხოვრება“ წიგნი დასაბეჭდო მითვება განცხადებანი ენაზე
მთელი ვაჭარბი—60 მან. 1 ნაბეჭდ.—30 მ. მუთხ—15 მ. გარე—8 მ.
ტექ. წინ—100 მ. უკან—70 მ. ლითონ შემოქმედ. ქაფუ გარე მითვება შაბა.
Тиф. Ред. „Театри да Цховრება“ Иос. Имедашвили.

1916 მიიღება ხელის მოწერა 1916

ყოველკვირეული სათურო, სალიტერატურო, სახელოვნო-სამხატვრო, საზოგადოებრივ მინაარის სურათებშია უჩრნალი იუმორისტული განყოფილებით, შარებით და კარიკატურებით

წლიწადი
მეოთხე

„თეატრი და ცხოვრება“

წლიწადი გამოცემისა მეოთხე

წლიწად
6 მან.
ნახ. ფლ.
3 მან.

1916 წელსაც გამოვა

ჩვეულებრივი სრული პროგრამით, უფრო ცნობილი რედაქციით, სახელმძღვანელო და ახალგაზრდა მწერალთა მანაწილებით.

უჩრნალი პარტიათა გარეშეა, პროგრესიული მანართულებითა
უჩრნალში სურათსამდე სურათი დაიბეჭდება

ფასი: წლიურად ისევ 5 მ., ნახევ. წლით—3 მ. ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება. ხელის მოწერის დროს—2 მ. მასში—2 მ. ენკენისთვის 1 მ. ვინც მთელი წლის გადასახადს ამ თავითვე შემოიტანს, ამა ქრისტეშობისთვის ნომრებიც ვაგზავნება.

ხელის მოწერა მიიღება „სორაბანის“ სტამბაში (მადათვის ეუნდ. № 1, ვორონკოვის პატარა ხიდის უბანში, მუხრან-ბატონის სახ.) იოსებ იმედაშვილთან დღით 9—2 ს. საღ. 5—7 ს. ფოსტით: Тифლის, ред. „Театри да Цховрება“—Иос. Имедашвили.
რედაქტორ-გამომგებელი ანნა იმედაშვილი

ტელეფონი № 15—41.